

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р арх. Пламен Петров,

Зам.-декан на Архитектурен факултет

при Варненски свободен университет «Черноризец Храбър», Варна

ОТНОСНО: Дисертационния труд на арх. БОРЯНА НОЖАРОВА, докторант в самостоятелна форма на обучение в Катедра “Архитектура и урбанистика” при Архитектурния факултет на Варненския свободен университет “Черноризец Храбър”, съгласно Заповед № 905/29-11-22 г. на Ректора на ВСУ “Черноризец Храбър” за получаване на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност „Архитектура на сгради, съоръжения, конструкции и детайли“, професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, катедра „Архитектура и урбанистика”, Архитектурен факултет, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

Становището е представено в качеството ми на:

- член на Научното жури, назначено със Заповед № 355 от 11.06.2024 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“, на основание на чл. 4, ал. 2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 2 от Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ и научна степен „Доктор на науките“ във ВСУ „Черноризец Храбър“.
- съгласно решение на Научното жури от първото му заседание.

Представеният дисертационен труд „**АРХИТЕКТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ НА МЛАДЕЖКИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ – ПРОСТРАНСТВА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ**“ от докторанта арх. Боряна Ножарова е с обем от 201 страници, се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, списък с използвана литература и 7 приложения. Основният текст съдържа 73 фигури и 17 таблици. Списъкът на използваните литературни източници се състои от 63 български заглавия, 52 чуждоезични заглавия, както и 37 интернет източници.

УВОД:

Авторът представя три основни въпроса на като търси да намери отговор в своя труд:

1. Каква е историята и миналото на младежките центрове, 2. Какво е настоящето, разглеждайки архитектурната практика и физическите (материални) аспекти на идентичността на младежките центрове, 3. Каква би могла да бъде тяхната идентичност?

Актуалност и значимост на темата:

Актуалността на труда се обуславя от липсата на съвременно проучване и систематизиране на младежките центрове в България. Научните изследвания и публикации на проф. Стефан Попов направени през втората половина на XX век са остарели на настоящия етап. Значимостта на труда се изразява в систематизирано историческо проучване по темата и количествени изследвания за актуалното състояние на материално техническата база на младежкото обслужване в България.

Обект и предмет на изследването:

Обект на изследването на дисертационния труд са младежките пространства за свободно време в областта на културата и изкуството. Авторът акцентира върху тях като центрове за неформална комуникация.

Предмет на изследването са процесите на трансформация и развитие в архитектурата на младежките центрове, отнасящи се както до структурата и функционална организация, така и до социално културните аспекти при изграждането им.

Изследователски проблем:

Авторът отчита липса на съвременни теоретично-приложни принципи и подходи, които да определят архитектурната идентичност на младежките центрове.

Авторова теза:

Съществуващите младежките центрове в България са резултат от мащабното строителство през 70-те години на XX век. Сградите са напълно непознати за съвременната младеж като функция и съдържание. Необходими са нови и различни подходи за изграждане на съвременни пространства за свободното време на младежите.

Цели и задачи:

Основната цел на изследването е да се проследи развитието на архитектурната идентичност на младежките центрове в България, тяхната съвременна класификация, същност и предназначение.

Задачи:

Представени са седем задачи на изследването:

Систематизиране на съществуващата информация; изследване, проучване и класифициране; изработване на графична репрезентация на съществуващата структура и мащаб на националната мрежа от подобни центрове; определяне на нематериалните и физически характеристики създаващи архитектурната идентичност на центрoвете; анализ на функции и планови решения; изследване на подходите и моделите за изграждане на младежките центрове и тяхната национална мрежа.

Обхват на изследването:

Тематичен: За целите на изследването се разглеждат само младежки центрове в областта на културата и изкуството.

Времеви: Процесите на възникване и развитие от края на XIX век до 2024 г.

Териториален: Представени и проучени са характерни примери от Европа и България.

Методология на изследването:

Приложен е комплексен подход, който проследява три основни компонента: история, настояще и бъдещо развитие на младежките центрове. Методическите аспекти се определят на база на съпоставяне и сравнение на съществуваща европейска и българска архитектурна практика.

Емпирични изследвания: Използвана методология на наблюдение, измерване и сравнения и констатации.

Теоретични изследвания: Анализ на литературни източници; системен анализ; синтез..

ГЛАВА ПЪРВА:

Тематичен обзор: Авторът разглежда появата и развитието на младежките центрове, същностните характеристики, ролята на нормативните документи, политики и регулации. Разгледана е ролята на младежта в три основни направления: поява и развитие на младежките дружества, психосоциални проявлния, нормативни регулации и политики отнасящи се до младежкото развитие. В края на първа глава са представени обообщаващи изводи, които правят препратки към следващите глави от дисертацията

ГЛАВА ВТОРА

Практика и модели в развитието на младежките центрове в Европа: Разгледани са развитието и структурата на малдежките центрове в Европа, съвременните тенденции в архитектурния им облик и е представен анализ на примери от европейската архитектура

чрез богат снимков материал. Авторът прави заключение че съвременните центрове имат двойка функция – създаване на условия за общуване на различни възрастови групи и предлагат обучение в безопасна среда.

ГЛАВА ТРЕТА

Теория и модели в развитието на архитектурата на младежките центрове в България: изследването се фокусира изцяло върху българската практика и теория. Използван е общ метод на теоретично и емпирично изследване, който цели да проследи детайлно архитектурната идентичност на младежките пространства в България. Обособени са три раздела, в които авторът проследява спецификата на българските теоретични основи и практически аспекти на младежките центрове.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА:

Младежки центрове в България - пространства за личностно развитие: Разгледаните в предходните глави аспекти и фактори на архитектурната идентичност, са обобщени и синтезирани в контекста на бъдещото развитие на младежките центрове. Обособени са три основни раздела, в които младежките културни центрове са разглеждани като елемент от архитектурната типология. Идентифицирани са три вида организационни модели: Мрежова система с пространствен характер (единна виртуална и материална база); Мрежова система без пространствен характер (изградена на виртуална основа) и Безмрежова (играждане на индивидуални виртуални и материални бази). Авторът представя разработен от него уникален триизмерен модел на младежкото обслужване, който заслужава специално внимание.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ, БАЗИРАНИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Авторът дава своите предложения относно: приложимост на резултатите; потенциални потребители и перспективи за развитие.

ПРИЛОЖИМОСТ НА РЕЗУЛТАТИТЕ: Представена, систематизирана и актуализирана е информация за трансформацията на младежките центрове;

ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД :

Авторът предлага пет подкрепени с предходното изследване приноса:

Систематизирана е съществуващата информация; предложена е съвременна класификация на младежките центрове; изследвана и графично илюстрирана е материално-техническата база на центрoвете в България; представени са фактори за определяна на архитектурната идентичност на младежките културни центрове; демонстриран е авторски триизмерен модел илюстриращ системата за младежко обслужване.

ПУБЛИКАЦИИ:

Представени са 4 публикации подкрепящи интересите на авторът в тази научна област.

1. Nozharova, B. (2023) Bulgarian practice and experience in design development of youth centres. Book of proceedings Volume 2 The international conference synergy of architecture & civil engineering sinarg 2023; Serbia, Nish 14-16 septembre 2023, p. 1044-1052;
2. Ножарова, Б. (2023) Трансформация на обществено - културните младежки центрове в България. Сборник с Доклади на Международна научна конференция по „Архитектура и Строителство“, ArCivE, 2023. Варна, 03 юни 2023. Варна, ВСУ "Черноризец Храбър", ISSN 2535-0781 proceedings Vol. 4 стр. 114-123;
3. Ножарова, Б. (2024) Фактори за пространствена организация на младежките културни центрове; e-Journal VFU, бр. 21, Варна: ВСУ „Черноризец Храбър“, 2024, стр. 425-444, ISSN 1313-7514;
4. Ножарова, Б. (2024) Национална мрежа на младежките културни центрове в България / емпирично изследване /; e-Journal VFU, бр. 21, Варна: ВСУ „Черноризец Храбър“, 2024, стр. 444-464, ISSN 1313-7514.

АВТОРЕФЕРАТ: Отговарящ на изискванията и представящ пълноценно отделните части от дисертацията, като дава възможност за да се обхванат постигнатите аналитични, теоретични и практически приноси на автора.

Аз приемам така представените приноси.

ПРЕПОРЪКИ:

1. Препоръчвам дисертационния труд да бъде издаден като самостоятелна монография на български, а по възможност и на чужд език

2. Продължаване на успешната и активна публикационна дейност на арх. Боряна Ножарова с публикуване на статии по тази тема в реферирани и индексирани световни база данни.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният от докторанта арх. Боряна Ножарова дисертационен труд съответства на количествените и качествените критерии на чл. 27, ал. 2 от Правилника за приложение на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ) и чл. 47, ал. 2 от Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на ВСУ „Черноризец Храбър“.

В съответствие с чл. 48, ал.1 от Наредба № 12 на ВСУ „Черноризец Храбър“ декларирам, че в дисертационния труд не съм установил използване на публикации и разработки на други автори, които не са цитирани в доктората.

Всичко това ми дава основание да приема дисертационния труд на **арх. БОРЯНА НОЖАРОВА** за самостоятелно разработен и завършен. Спазени са изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) (ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г. и пос-ледвали изменения и допълнения), Правилника към него и нормативните документи на ВСУ „Черноризец Храбър“ в тази област.

В качеството си на член на Научното жури давам своя положителен вот „ЗА“ присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ на арх. БОРЯНА НОЖАРОВА.

.....
Доц. д-р арх. Пламен Петров

12/08/2024 г.